

KURMACA METİN YAZMA BAĞLAMINDA FABL OLUŞTURMA ETKİNLİĞİNİN TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNE VE TÜRKÇE DERSİNE KATKILARI¹

CONTRIBUTIONS OF THE FABLE CONSTRUCTION ACTIVITY TO TURKISH
TEACHERS AND TURKISH COURSE

Sibel Turhan TUNA²

Öz

Çalışmada , Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi son sınıf Türkçe öğretmen adaylarından, kültürel ve edebî birikimlerini yaratıcı yazma bilgi ve becerileriyle birleştirerek birer fabl örneği oluşturmalarını istenmiştir. Buradan hareketle çalışmanın amacı ileriki mesleki yaşantılarında, sınıflarındaki ders kazanımları bağlamında, bu metodu Türkçe ve değerler eğitimi konusunda kullanabilme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilmektir. Nitel bir çalışma olarak desenlenen araştırmada elde edilen veriler, içerik analiziyle ele alınmış, yorumlanmış ve senteze varılmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin bir ders saatinde yazmış oldukları fabl örnekleri incelenmiş hangi değerlerin öne çıkarıldığı, hangi kavramlar üzerinden öğretiler/mesajlar iletildiği tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, öğretmen adaylarının fabllarında “erdemli insan”da bulunması gereken temel değerler ve bu değerlerin taşıdığı kıymetli mesajlar gün ışığına çıkarılmıştır. Öneri olarak da Yüksek Öğretimden Millî Eğitime (Örneğin Türkçe Eğitimi Bölümü, Orta Öğretimin tüm kademelerindeki Türkçe Dersleri) öğretim programlarının başta fabl, masal gibi Halk Edebiyatı türleriyle, yaratıcı yazma etkinlikleri bağlamında değerler içerikli güncellenmesinin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe eğitimi, yaratıcı yazma, fabl, değerler ve eğitim

Abstract

The purpose of the current study is to ask pre-service Turkish teachers to write their own fables by combining their cultural and literary backgrounds with their creative writing knowledge and skills and thus to develop their competence of using this technique in their future Turkish and values education classes to help students achieve the course objectives. In the study designed as a qualitative study the data were analyzed by content analysis. In this context, examples of fables students wrote in a class hour, was determined which values were examined and the teachings messages were conveyed. As a result of the study, the basic values and messages of a virtuous people that must be found in the fable. As suggestion, from Higher Education to National Education, emphasis was placed on updating the values theme in the context of creative writing activities, in the curriculum.

Key words: Turkish teaching, creative writing, fable, values education

¹ Bu çalışma, 26-28 Nisan 2018 tarihleri arasında Bodrum/Muğla’da gerçekleştirilmiş olan II. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu’nda (USEAS 2018) “Fabl Oluşturma Etkinliğinin Türkçe Öğretmenlerine ve Türkçe Derslerine Katkıları” başlığı ile sözlü sunulan ve sadece özeti basılan bildirinin başlık, özet, kaynakça ve içeriği ile yeniden ele alınarak genişletilmiş hâlidir.

² Doç. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi A.B.D. sibeltuna2002@yahoo.com

Giriş

Anlama becerileri dinleme ve okumadan oluşurken, anlatma becerileri konuşma ve yazmadan oluşmaktadır. Konuşma, hazırlıklı ve hazırlıksız yapılabilirken; yazma becerisinin kazanılabilmesi için günümüz teknolojilerinden (kâğıt, kalem, bilgisayar vd.) yararlanır. Bu bağlamda yazı; kalıcıdır, eskiden olduğu gibi günümüzde de çağın getirdiği bir teknoloji ürünüdür, kişinin kendini ifade ederken kullandığı basit ama etkili bir metottur, anadilin doğru ve etkili kullanımında ve devamında temel değerlerin bir milletin bireylerinde yerleşmesinde, evrensel değerlerin taşınmasında önemli bir nakil aracıdır. Dolayısıyla insana ve insanlığa bu kadar önemli katkıları bulunan yazma becerisinin örgün eğitimde, ana dili derslerinin öğrenciye kazanımlarının -sınıf seviyesi bağlamında ilkokuldan üniversiteye- iyi bir planlamayla ele alınması beklenir.

Yazma becerisi, ilkokulda ilk okuma-yazma anlamında kullanılmakta olup burada yazma, amaçtır. Ortaokulda, öğrencilere duygu, düşünce, hayal ve görüşlerini birtakım kurallar çerçevesinde derli toplu bir şekilde yazma becerisi kazandırmaya çalışılır, buradaysa yazma araçtır. Bu aşamada, öğrencilerin istenilen yazıyı doğru ve okunaklı yazmalarının yanı sıra kendilerini eksiksiz ve uygun ifadelerle anlatma becerisi kazanmaları da önemlidir. Lisede ise birinci ve ikinci aşamanın devamı olarak güzel yazma yani estetik değeri olan yazı kaleme alma becerisi kazanımı öncelenir (Keklik, 2016: 88). Üniversiteye gelindiğinde ise, ana dilin tüm kural ve inceliklerine vakıf, belirli bir sözcük hazinesi edinilmiş hâlde formal ve (estetik ölçüler dâhilinde) informal yazı yazma alışkanlığının kazanımları hedeflenir. Nitekim bu kazanımlar, üniversitelerde okutulan ortak zorunlu derslerden olan Türk Dil Bilgisi ile Yazılı Anlatım türünden derslerin temel hedef ve amaçlarının sonuçları arasındadır. Metin tarzlarından öğretici metinler, anlatma esasına bağlı edebî metinler, lirik metinler, dramatik metinler ve devamında form yazı tarzları bu derslerde ele alınan ana konulardandır.

Anlatma esasına bağlı edebî metinler, dünyada gerçekleşmiş ya da gerçekleşen bir olayı, görünüşü olduğu gibi ifade etmeyen, kurmaca (fiction) ürünlerdir. Çoğu kez, bu dünyada görünen varlık, eşya, insan ve olaylardan hareketle yeni bir âlem yaratılmakta ve bu âlem anlatılmaktadır. Bunların içinde akla uygun olmayan, okuyucuda gerçeklik duygusu uyandırmayanlar kurmaca metinler içinde yer alırlar. Kurmaca edebî metinler, her okunduğunda yeniden yaratılma imkânına sahiptirler (Aktaş ve Gündüz, 2007: 204). Bir başka ifadeyle, bu eserler aynı kişilerce farklı zaman dilimlerinde okuduklarında yahut izlendiklerinde o anın bilinciyle değer kazanır, yorumlanırlar. Hatta bu eserler, kişiden kişiye farklı izlenim, beğeni bırakabilen edebî ürünlerdir. Bu edebî ürünlerin birisi de anlatma esasına bağlı, itibarî/kurmaca metinler olan fabllardır ve fabllar sözlü gelenekte nakledildiği gibi daha çok yazılı edebiyat ürünleridir.

Arslan, sözlü bir anlatı olan masalların, içeriği bakımından gerçek ve gerçeküstü arasındaki ince çizgide, her iki tarafı da dengeleyen bir özelliğe sahip olduklarının altını çizer. Gerçekle ilgili olanın kurgusal aktarımı aslında masalın da gerçekle bağını gösterir. Fabl ile hayvan masalları arasındaki fark da burada başlar. Çünkü masallar, sözlü kültürün ürünü olup sonradan yazıya geçirilir; fabllar ise tamamen yazılı kültürün sofistike ürünleridir (Arslan, 2008: 30).

Edebî bir tür olarak fabllar, toplumun benimsediği değerleri ya da karşı olduğu tutum ve davranışları konu edinirler (Fırat, 2012). Aktaş ve Gündüz'e (2007) göre, kahramanları bitkiler, cansız varlıklar ve özellikle de hayvanlar olan fablların olağanüstü unsurlara sahip olması zaman zaman bu türü masala yaklaştırır. Olayların insan dışı varlıkların başından geçiyormuş gibi gösterilmesi okuyucunun metin içindeki ahlak dersini kendi tecrübeleriyle

keşfetmesini sağlar (Aktaş, Gündüz, 2007: 207). Boratav, hayvan masalları ile fabllar arasındaki farkı belirtirken şunları vurgular: Anadolu'nun Türk halk anlatı geleneğinde yazılı edebiyattaki fable türüne giren ve öğretici- eğitici niteliği üstün olan hayvan masallarının konularına ve anlatımlarına benzemediği halde onlarla bir alınan, kökeni eski inanışlara, mitolojiye kadar inen bazı anlatımlar bulunmaktadır (Boratav, 1995: 80). Nitekim Cassirer'e (2005) göre, insan zihni tasarımı ile mitik bilinç arasında bir bağ bulunur. Mitik dünya algısının en eski aşamalarının hiç birinde, insanı canlı olan diğer varlıklardan (hayvan, bitki gibi) ayıran kesin bir durum yoktur. Özellikle totemizmin tasarım çevresinde, insan ve hayvan arasındaki akrabalığın sadece bir kişiye yüklenilmediği, bu akrabalığın gerçekten var kabul edildiği bilinmektedir. İlkel mitik bilinçte, canlı türlerinin bu şekilde karışması, bu türlerin doğal ve zihinsel sınırlarının iç içe geçmesi, totemizmin ortaya çıkışını izah edebilir (Cassirer, 2005: 262). Böylece, hayvan masallarında ya da diğer masalarda, fabllarda insan dışı varlıkların insani birtakım özelliklerle donatılması ilkel-mitik zihnin tasarımı sonucuyla daha kolay izah edilebilir.

Türün bilinen ilk örnekleri Doğu'da M. Ö. VII. yüzyılda Asur – Babil masallarına, Batı'da ise, M. Ö. VIII. yüzyılda “Atmaca ile Bülbül” öyküsünü yazan Hesiodos'a kadar uzanır. Zamanla gelişen bu tür, Aisopos (Ezop), La Fontaine, Kelile ve Dimne yazarı Beydeba ile seçkin örneklerine kavuşur (1). Eski Türk Edebiyatında sıklıkla görülen kıssadan hisse türünden öykücüklerin zengin örneklerine Sadi'nin Bostan ve Gülistan'ı ile Mevlana'nın Mesnevi'sinde rastlamak mümkündür. Bu türün en yaygın örnekleri, Attar'ın Mantıku't Tayr'ı ile 15. yüzyıl şairi Şeyhi'nin Harnâme adlı mesnevisidir. Tür 19. yüzyılda, Şinasi'nin La Fontaine'den yaptığı tercümelemlerle ve kendi yazdığı fabl örnekleri ile devam eder. Ahmet Mithat Efendi'nin Kıssadan Hisse adı ile birkaç fıkrayı fabl şeklinde öyküleştirilmesi vd. türün örnekleri arasında gösterilebilir (Aktaş ve Gündüz, 2007: 208).

Görüldüğü üzere, kaynağı çok eski çağlara kadar uzanan fabllar, neredeyse tüm dünyada, her millettten anlatıcının kendi bireysel, kültürel değerlerinden, tecrübelerinden ve de üslubundan beslenerek nesillerce günümüze aktarılmıştır. Fabllar, çocukların anlamakta güçlük çekeceği soyut konuları, bir bakıma insanlığın tarih boyunca edindiği bilgi ve tecrübeleri, somutlaştırarak kısa bir anlatımla sunarlar (2). Bu kısa anlatımlarda, belirli bir olay üzerinden bir öğreti sunmak amaçlanır. Bu sebeple, edebî türler içinde didaktik/öğretici metinlerdir. Verilen kısa mesaj ya da mesajlar nettir, açıktır, somuttur. Tüm bu sebeplerle örgün öğretimde, özellikle, İlköğretim ve Ortaöğretim Türkçe ders programlarında sıkça başvurulan edebî türlerden birisidir. Nitekim 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (<http://mufredat.meb.gov.tr> Erişim tarihi: 02. 04. 2018), sınıf düzeyine göre metin türlerinin dağılımına bakıldığı zaman, “Hikâye Edici Metinler” başlığı altında, İlkokul ve Ortaokulun tüm sınıflarında fabl türüne yer verilmiştir. Bilindiği üzere fabllar, *değerlerin* yahut yeni programa göre kök değerlerin eğitimi-öğretimi konusunda başvurulan temel kaynaklardan birisidir. Nitekim adı geçen programın hemen girişinde (sayfa 4) “Öğretim Programlarının Perspektifi” bölümünde “Değerlerimiz” başlığı altında şu ifadelerle değinilmektedir:

“Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır... Eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve

davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı) (<http://mufredat.meb.gov.tr> Erişim tarihi: 02. 04. 2018).”

Değerler konusu, farklı disiplinler için önemli bir çalışma alanıdır. Nitekim söz konusu insan olup değerler de onun sahip olduğu, zamanla kazandığı ya da değiştirebildiği unsurlardır. Buna ek olarak, bireylerin okullarda yaşamlarının önemli bir kısmını geçirdikleri dikkate alınırsa değerler, milli eğitimin amaçları doğrultusunda resmi programlar ile gerçekleşebildiği gibi, örtük programlar kapsamında da gerçekleşmektedir (Adıgüzel ve Ergünay, 2012)

Bu çalışmada da, “Türkçe Eğitimi”, “Değerler ve Eğitim” kavramlarından hareketle kurmaca metin yazma bağlamında fabl oluşturma etkinliği konu olarak seçilmiştir. Çalışmanın amacı, son sınıf Türkçe öğretmen adaylarından, kültürel ve edebî birikimlerini, yaratıcı yazma bilgi ve becerileriyle birleştirerek birer fabl örneği oluşturmalarını istemek ve buradan hareketle ileriki mesleki yaşantılarında, sınıflarındaki ders kazanımları bağlamında, bu metodu Türkçe ve değerler eğitimi konusunda kullanabilme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilmektir. Nitekim 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programının temel amaçları arasında, öğrencilerin okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması hedeflenmektedir (<http://mufredat.meb.gov.tr> Erişim tarihi: 02. 04. 2018). Fabl türü de bu bağlamda, bireylerde söz varlığı başta olmak üzere, duygu, düşünce ve hayal dünyasının gelişimine katkı sağlayabilecek, öncelenen kök değerlerin bireyde yerleşmesine hizmet edecek bir anlatı türüdür.

Çalışmada, değerler konusunun geniş evreni göz önüne alındığında sadece, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda bahsi geçen kök değerlerden hareketle öğrenci metinlerinin incelenmesi esas alınmıştır. Bu değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Programda da vurgulandığı gibi bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde kendi içinde ele alınabileceği gibi, ilişkili olduğu alt değerler ve de öteki değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulabilecektir.

Çalışmanın amacı bağlamında metin inceleme aşamasında, başlıca şu sorulara cevaplar aranmıştır: Öğrencinin yazmış olduğu fabl metninde hangi değerler ön plana çıkmaktadır? Bu değerlerden hangileri kök değerlerdendir? Kaç öğrenci, metinlerinde kök değere dikkat çekebilmiştir? Metinlerde genelde ne tür kahramanlar seçilmiştir? Fabl, hangi öğretiyi taşıyor ya da hangi mesajı iletiyor? İçinde değer taşımayıp sadece davranış ve tutumların yansıtıldığı kaç fabl vardır?

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi son sınıf öğrencileri, “Öncelediğiniz değer ya da değerlerin vurgulandığı bir fabl örneği yazınız.” yönergesinden sonra, yaklaşık bir ders saatinde fabl metinlerini oluşturarak tarafımıza teslim etmişlerdir. O günkü sınıf mevcudu olan 47 öğrenci, bu etkinliğe katılmış olup yine 47 adet fabl metni toplanmıştır. Katılımcıların 27’sini kız öğrenci oluştururken 20’sini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Nitel bir çalışma olarak desenlenen araştırmada elde edilen yazılı metinlerin her biri içerik analizine alınmıştır. Senteze ulaşabilmek adına “tümevarımcı analiz”, “kodlama”, “kavram tespiti”, “temalandırma” (Yıldırım; Şimşek, 2004: 175) gibi tekniklerin de yardımıyla metinlere yaklaşılmış olup bu bağlamda, metinlerin içerik analizinde, fabllar tek tek ele alınarak, kahramanlardan hareketle içerdiği kök değerler, diğer değerler ve öğreti tespiti yapılmıştır. Kök değerler dışında kalan, metinde vurgusu yapılan diğer değerler köşeli parantez içinde verilmiştir. Ayrıca, “Öğreti” bölümünde öğreti doğrudan verilmişse bu mesaj da tırnak içinde olduğu gibi alınmıştır.

Metinlerin Analizi

Kızlar

- K1. Başlık: “Aslanın Kibri”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- aslan ile tavşan; öğreti- yardıma muhtaçlara iyilik etmek, yardımsever olmak.
- K2. “Kıvır Kıvır Kıvırcık”; kök değerler -sevgi, sorumluluk, yardımseverlik; kahramanlar - yavru oğlak ve ailesi; öğreti - aile bireylerinin birbirlerine karşı sorumlulukları.
- K3. “Nina ile Maça”; kök değerler- dostluk, yardımseverlik; kahramanlar- Nina-kedi; Maça-Köpek; öğreti- En kibirli insan bile (sonunda) dostluk ve yardımlaşmayı öğrenebilir.
- K4. “Huysuz Kaplumbağa”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- kaplumbağa, aslan, köpek; öğreti- İnsanlara yardım etmeyen kendisi de dara düştüğü zaman yardım bulamaz.
- K5. “Eski Dost Düşman Olmaz”; kök değerler- yardımseverlik, dostluk, sevgi, sorumluluk; kahramanlar- kurt, köpek; öğreti- “Hiçbir zaman gururunuz iyi kalbinizin önüne geçmesin. Çünkü eski dost düşman olmaz. Hayatımızdakilerin değerini bilelim.”
- K6. “Küçük Aslanın Başına Gelenler”; kök değerler- dürüstlük; kahramanlar- aslan ailesi; öğreti- Yalan söylemek doğru bir davranış değildir, hatta sonucu bazen ölüm bile getirebilir.
- K7. “Dürüstlüğü Kaybeden Köstebek”; kök değerler- dürüstlük; kahramanlar- köstebek, tavşan, aslan, tilki; öğreti- Hırsızlık çok kötü bir davranıştır, bu suçun bir başkasına ithafına yani iftiraya göz yumup itirafçı olmamak ise dürüstlüğe sığmaz.
- K8. “Mavi Balığın Şakası”; kök değerler- dürüstlük, dostluk, sevgi; kahramanlar- mavi ve kırmızı balık; öğreti- İnsanlara şaka da olsa yalan söylememeliyiz.
- K9. “Karıncı ile Fare”; kök değerler- dürüstlük, yardımseverlik; kahramanlar- karınca ve fare; öğreti- Erdemli bir insan aynı zamanda doğru ve dürüst bir insandır.
- K10. “Kurnaz Keçi”; kök değerler- dürüstlük; kahramanlar -keçi ve eşek; öğreti- “Başkası için kötü düşünen aslında kendi kuyusunu kazmış olur.”
- K11. “Kaplumbağa ile Karınca”; kök değerler -dostluk, öz denetim; kahramanlar-kaplumbağa ve karınca; öğreti- Hatasının farkına varan kişi kalbini kırdığı insandan özür dilemeli.
- K12. “Tekir’in Pişmanlığı”; kök değerler- sabır; kahramanlar- Karabaş (köpek) ile Tekir (kedi); öğreti- “Ne demiş atalarımız: İyiliğe iyiliği her kişi, kötülüğe iyiliği er kişi yapar.”

K13. “Boz Ayı ve Ürkek Sincap”; kök değerler- saygı; kahramanlar- ayı ve sincap; öğreti- Güçlüyü de yenebilecek bir başka güçlü bulunur. Önemli olan karşındakine nezaket, saygıdır.

K14. Başlık unutulmuş; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- tilki ile aslan; öğreti- “İyilik insanları birbirlerine bağlayan altın zincirdir.”

K15. “Baharın Gelişi”; kök değerler- sevgi, barış, saygı [misafirperverlik]; kahramanlar- baykuş, aslan, çınar ağacı; öğreti- doğa sevgisi ve canlılara sevgi, saygı iyiliğin, mutluluğun, huzurun temelidir.

K16. “Beyaz Güvercin Siyah Fare”; kök değerler- dostluk, sevgi; kahramanlar- güvercin, fare; öğreti- dostlar kötü günde belli olur.

K17. “Aslan ile Kedi”; kök değerler- saygı; kahramanlar-aslan, kedi, kirpi; öğreti-aklı kullanmanın önemi.

K18. “Kuğu Ailesi ve Kara Kaz Ailesi”; kök değerler- sevgi, saygı; kahramanlar- ayı ve sincap; öğreti- Kendini beğenme ve önyargılı olma doğru davranış örnekleri değildir.

K19. “Uyku Çiçeği ve Arı”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- Uykü Çiçeği ve arı; öğreti- Zor durumda kalanlara yardım edilmelidir.

K20. “Övülme Merakı”; kök değerler- Yok, [merhamet]; kahramanlar- kartal, yılan, karga; öğreti- kibir bizi insanlardan uzaklaştıran başlıca kötülüktür.

K21. “Vefasızlık”; kök değerler- yardımseverlik [vefa]; kahramanlar- papağan, bülbül; öğreti- “Herkeseye iyilik yapılmazmış.”

K22. “Tavşan ile Kurt”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- tavşan, kurt; öğreti- Herkeseye karşı (bencil, sevilmeyen kimselere bile) iyi kalpli ve yardımsever olmalıyız.

K23. “Rüzgâr ve Güneş” kök değerler- sevgi; kahramanlar- rüzgâr, güneş; öğreti- kibirli kimselere bile sevgi dolu olmalıyız.

K24. “Gül ile Bülbül”; kök değerler- sevgi [sadakât]; kahramanlar- gül ve bülbül; öğreti-İnsan sevdiğine sadık olmalı, onu gerekirse ölene dek bekleyebilmelidir.

K25. “Fare ile Yılan”; kök değerler- öz denetim, [merhamet]; kahramanlar- fare, yılan, kartal; öğreti- Zayıf olan güçlü olana merhameti, iyiliği öğretebilir.

K26. “Aç Aslan ile Saf Ceylan”; kök değerler- öz denetim; kahramanlar-aslan, ceylan; öğreti- Yabancıların sözüne kanılmamalı

K27. “Aslan Yüreği”; kök değerler- öz denetim; kahramanlar- aslan, tilki; öğreti- İnsan kendini var eden değerlerinden vazgeçmemeli.

Erkekler

E1. Başlık: “Kendine Güvenmenin Sonu”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- aslan, tavşan; öğreti- Bazen zayıflar bile güçlüye yardım edebilir, derdine derman olabilir.

E2. “Eski Zalimlerden Aslan”; kök değerler- yardımseverlik; kahramanlar- aslan, çita; öğreti- Paylaşımçı olmak doğru bir davranıştır.

E3. “Doğanın Kardeşliği”; kök değerler- sevgi, dostluk; kahramanlar- Lidya (küçük kız) ve Papuk (ağaç fidanı); öğreti- Doğayı sevmeli, korumalıyız; nitekim doğa da canlıdır.

- E4. Başlık Unutulmuştur. Kök değerler- özdenetim [Şükretmek, paylaşımcı olma, fedakarlık, tutumlu olma, özgürlük]; kahramanlar- kedi, köpek, baykuş; öğreti- insanı insan yapan öz değerlerden vazgeçilmemeli.
- E5. “Tavşan ile Tazı”; kök değerler-yardıms severlik [merhamet, vefalı olmak]; kahramanlar - tavşan, tazı ve fil; öğreti - “Siz siz olun, yardıma muhtaç birine sırtınızı dönmeyin, düşmanınız dahi olsa yardım edin. Bilemezsiniz ki belki bir gün siz de aynı kaderi paylaşacaksınız.”
- E6. “Bilginin Önemi”; kök değerler- dostluk; kahramanlar- Tavşan Minnoş, Bilge Tavşan Elfin; öğreti- “Bir gün küçümsediğiniz bilgi sizin hayatınızı kurtarabilir hatta bir ülkenin hükümdarı bile yapabilir.”
- E7. “Herkesin Yardıma İhtiyacı Olur.” Kök değerler- yardıms severlik; kahramanlar- maymun, zürafa; öğreti- Kibir kötüdür; insan, özür karşısında affedici olmalıdır.
- E8. “Yuri’nin Arkasında”; kök değerler- yardıms severlik [dayanışma, cesaret]; kahramanlar- aslan, maymun, tilki ve karga; öğreti- Birlik ve beraberliğin, yardımlaşmanın önemi
- E9. “Kurnaz Eşek”; kök değerler- dostluk [çalışkanlık]; kahramanlar- eşek, at; öğreti- “Kurnazlık ve hileyle yapılan her işin sonu kötü biter, yalan en sonunda ortaya çıkar.”
- E10. “Timsah ile Kartal”; kök değerler- dostluk; kahramanlar- timsah, kartal; öğreti- Ne ekersen onu biçersin.
- E11. “Salyangoz ve Evi”; kök değerler- dostluk [şükür]; kahramanlar- kelebek, salyangoz, uğur böceği; öğreti- İnsan elindekiyle yetinip şükretmesini öğrenmelidir.
- E12. “Çocuk İle Yılanın Dostluğu”; kök değerler -dostluk, sevgi [dayanışma, vefa]; kahramanlar- çocuk, yılan; öğreti – Kötü bir olay bazen sağlam dostlukların kurulmasına vesile olur.
- E13. “Hâkimiyet”; kök değerler- sorumluluk; kahramanlar- insanlar, koyun Lori ve diğer koyunlar; öğreti- Açgözlü olmak kötü bir davranıştır.
- E14. “Kuş ile Karınca”; kök değerler- dostluk [fedakârlık]; kahramanlar- kuş, karınca; öğreti- “Zor durumda kalan bir insana iyilik yapmalıyız. Yardıms sever olmalıyız. Çünkü yarın aynı şekilde biz de zor durumda kalabiliriz.”
- E15. “Kaplumbağa Evi”; değerler-şükretmek; kahramanlar - kaplumbağa, kelebek, uğur böceği; öğreti- şükretmenin önemi
- E16. “Tanrı ve Pandalar”; değerler -bulunamadı; kahramanlar- Tanrı ve pandalar; öğreti – “İnsanları sevindirmek en kutsal görevlerdendir.”
- E17. “Zeka Güçten Yeğdir”; değerler -dürüstlük; kahramanlar - aslan, köpek, maymun; öğreti- Zeka her zaman güce galip gelir, ispiyonculuk kötü bir davranıştır.
- E18. “Leon ile Tilki”; değerler - merhamet; kahramanlar- tilki, aslan; öğreti- kötülük eden kötülük bulur.
- E19. “Haylaz Tilki”; değerler – merhamet; kahramanlar - tilki, aslan; öğreti – merhametli olma...
- E20. “Gönüller Yapmaya Geldik”; değerler – gönül dili ile konuşmak/bakmak, manevi değer; kahramanlar —avcı, zahit; öğreti - Her eylemden hayırlısı gönül kazanmak, gönül dili konuşmaktır.

Değerlendirme

27 kız ve 20 erkek öğrenci metni, kız öğrenciler için K1, K2 vd, erkek öğrenciler için de E1, E2 vd. şeklinde kodlanmıştır. Fabl metinleri, “kök değerler” ve “diğer değerler” ana temalarından hareketle, “kahramanlar”, “öğreti-mesaj” alt temalarına göre incelenmiştir. İnceleme ve değerlendirme için şu sorular göz önünde bulundurulmuştur:

- Metinlerinde hangi değerler ön plana çıkmaktadır, bu değerlerden hangileri kök değerlerdendir?
- Kaç öğrenci, metinlerinde kök değere dikkat çekebilmiştir?
- Metinlerde genelde ne tür kahramanlar seçilmiştir?
- Fabl, hangi öğretiyi taşıyor ya da hangi mesajı iletiyor?
- İçinde değer taşımayıp sadece davranış ve tutumların yansıtıldığı kaç fabl vardır

Kök Değerler: Öğrencinin yazmış olduğu fabl metinlerinde tespit edilen 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki kök değerler “adalet, öz denetim, sabır, sevgi, saygı, dostluk, sorumluluk, yardımseverlik, dürüstlük” şeklindedir. Programda olup öğrenci etkinliğinde yer bulmayan tek kök değer ise, “vatanseverlik”tir. Bununla birlikte kız öğrencilerde en sık vurgulanan kök değer, “yardımseverlik” olup 10 öğrenci metninde yer almaktadır. “Dostluk, sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, öz denetim” ise bu değeri takip eden ve en sık vurgulanan diğer kök değerlerdendir. Kızların fabl metinlerinde, “barış (K15) ve sabır (K12)” ise en az vurgu yapılan kök değer olurken sadece bir kız öğrencinin metninde (K20) hiçbir kök değere rastlanmamıştır (ancak “merhamet” gibi diğer değerlere yer verilmiştir). Erkeklerde ise, “dostluk ve yardımseverlik” kök değerleri, sırasıyla en sık vurgulanan değerler olurken bu değerleri “sevgi (E3), (E12)”, “öz denetim (E4)” takip etmiştir. Bununla birlikte E15, E16, E17, E18, E19, E20’de hiçbir kök değere rastlanmazken diğer değerler metinlerde yer bulmuştur (Ayrıntılı bilgi için bkz: Ekler-Tablo 2).

Diğer Değerler: 7 kız öğrencinin metninde, “misafirperverlik, merhamet, vefa, sadakat” değerlerinden biri ya da ikisine rastlanmıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz: Ekler-Tablo 1). 13 erkek öğrenci metninde ise, “şükretmek, paylaşımcı olmak, fedakârlık, tutumlu olma, özgürlük, merhamet, vefa, dayanışma, cesaret, çalışkanlık, şükür, dürüstlük, gönül diline sahip olma” değerlerinden birine, ikisine ya da birkaçına rastlanmıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz: Ekler-Tablo 2). Tüm bunlara ilaveten sadece bir erkek öğrenci metninde (E16) davranış ve tutumlar üzerine kurgu yapılmış olup kök değerler dâhil hiçbir değere rastlanılmamıştır.

Fabl Kahramanları

Metinlerde genelde hayvan kahramanlar tercih edilmiştir. Bu kahramanlardan -hem kız hem de erkek öğrencilerde- “aslan” en çok kullanılan hayvan sembolü olmuştur. Metinlerde aslanı takiben -kullanım sıklığına göre bir dizilim yapılırsa- “tilki, karga, yılan, tavşan, kedi, köpek, kartal, koyun/oğlak/keçi, kurt, fare, karınca, bülbül, güvercin, baykuş, sincap, keçi, eşek, kaplumbağa, kelebek, uğur böceği, arı, kirpi, ceylan, maymun, salyangoz, at, zürafa, çita, tazi, fil, panda” gibi hayvanlar yer alır. Bitkilerden ise, “ağaç fidanı”, “çınar ağacı”, “gül”, “çiçek”; cansız varlıklardan da “güneş, rüzgâr” fabllarda kahraman olarak tercih edilmiştir. Elbette öğrencilerin kahraman seçiminde yetişmiş oldukları kültür ve coğrafya da etkili olmuştur denilebilir. Ayrıca sadece kök değer içermeyen (E20) bir fablda “zahit ve avcı” ; hiçbir değer bulunamayan (E16) yine bir fablda da “Tanrı ve pandalar” fabl kahramanları olarak tercih edilmiştir.

Fabllarda Öğreti

47 öğrenci metnine bakıldığında her bir metnin kendi içinde öğreti yahut en üst değer olarak da sayabileceğimiz “erdemli insan”ın bazı yönlerini konu alan mesajlar taşıdığını fark etmek mümkündür. Metinlerin genelinde mesaj, sembolik anlatımın içine gizlenmiştir. Diğer taraftan kız öğrencilerden K5, K10, K12, K14, K21 ile erkek öğrencilerden E5, E6, E9, E14’ün fabl metinlerinde öğreti bölümü doğrudan fablın sonunda açık bir şekilde verilmiştir. Bu sebeple öğreti bölümünde, öğrenci metninin tümünün paylaşımı bir yazının sınırlarını zorlayacak uzunlukta olacağından aşağıda ekler bölümünde Random (rastgele) tekniğiyle sadece (numarası belirtilen) 9 öğrenci metninin görsel halinin verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür (Ayrıntılı bilgi için bkz: Ekler-Görseller/Fabl Metinleri 3 ve ayrıca tüm metinlerin öğreti bölümü için bkz. “metinlerin analizi” bölümü).

Sonuç ve Öneriler

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) amaçları arasında, öğrencilerin okuduğu, dinlediği yahut izlediğinden hareketle, kelime dağarcıklarını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları ve bağlamında duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanmasının hedeflendiği bilinmektedir. Bu çalışmadan hareketle, fabl türünün de bireylerde söz varlığı başta olmak üzere, duygu, düşünce ve hayal dünyasının gelişimine katkı sağlayabilecek, öncelenen kök değerlerin bireyde yerleşmesine hizmet edecek bir anlatı türü olduğunun altını bir kez daha çizmek mümkündür. Öyle ki fabl, kısa ve mesajları açık bir anlatı türü olduğu için, henüz çocukluk dönemindeki öğrencilerce kolay kavratılmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, son sınıf Türkçe öğretmeni adaylarının fabl türünün özelliklerine vakıf oldukları, buradan hareketle de bağımsız yahut yardım almadan, kök değerler de dâhil, değerler konusunda herhangi ön bilgi verilmeden kültürel ve edebî birikimlerini yaratıcı yazma bilgi ve becerileriyle birleştirerek irticali bir fabl oluşturabilme yeteneğine sahip oldukları kanaatine varılmıştır. Nitekim metinlerin analizinde hem türün özelliklerinin (kurmaca metin bağlamında kahramanların, olay örgüsü vb. konuların) iyi kavrandığı hem de yazılı anlatım bağlamında fikirlerin planlandığı, Türkçenin doğru ve yaratıcı bir şekilde kullanıldığı gözlenmiştir.

Bir başka ifadeyle çalışma sonuçları göstermiştir ki; son sınıf öğretmen adayları- hem kız hem erkek öğrenciler- yaratıcı yazma bağlamında fabl oluşturabilmektedir ve bu başarılı etkinlikleri mesleki anlamda kendilerine “özgüven” sağladığını göstermektedir. Nitekim “özgüven”, hangi meslek dalında olursa olsun bireyde yerleşmesi gereken önemli bir özelliktir. Tüm adaylar için bu “özgün” fabllar, değerler eğitimi açısından etkili birer ders etkinliği olup gelecekte kendi öğrencilerine yine kendi üsluplarınca aktarılabilir veya öğrencilerden temel değerler konusunda fabl yazmaları istenerek yazma becerisine dönük kazanımlar kavratılabilir. Hatta bir öneri olarak, henüz “çocuk” öğrencilerinin yazmış oldukları değerlerle dolu fabllar yine çocukların fabllar için hazırladıkları kendi resimleriyle birer kitapçık olarak tasarlanıp basımı sağlanabilir. Böylece özgüvenli, yaratıcı öğretmenler vasıtasıyla yine yarının özgüvenli, yaratıcı bireyleri yetişmiş olacaktır.

Tüm bu bilgilere ek olarak, öğretmen adaylarının metinlerinde sıklıkla vurgu yaptıkları başta “yardımseverlik”, sonra “dostluk”, “dürüstlük” vd. kök değerler ile “vefa”, “sadakat”, “merhamet”, “misafirperverlik” gibi değinmiş oldukları diğer temel değerler aslında erdemli bir kişinin mimarisini oluşturan yapı taşlarıdır. Bu değerlerin ya da “erdemli insan”ın öncelenen bu türden özelliklerinin etkinlik aracılığı ile gün ışığına çıkması biz eğitimcileri de gururlandırmaktadır. Nitekim değerler sadece, Türkçe dersi içinde değil, diğer ilgili derslerde de önemli birer eğitim teması kollarıdır, okul öncesinden üniversiteye bugünün bireylerini

oluşturan, onları maddi ve manevi anlamda geleceğe hazırlayan, taşıyan önemli unsurlardır. İlgili eğitim programları incelendiğinde genelde, öğretmenlerin hazır materyallerden hareketle müfredatı takip ettiği, yaratıcı yönün bu bağlamda çok da açığa çıkarılmadığı düşünülmektedir. Bu türden yaratıcı yazma etkinlikleriyle örgün öğretimde, Türkçe ve hatta sosyal bilgiler gibi derslerde, değerler eğitimi temalarına yönelik çalışmalar öğretmenlerce uygulanabilir ve aynı zamanda öğrencilere de uygulatılabilir. Böylece bu türden etkinlikler, hem yazılı anlatım, dil bilgisi kazanımlarının hem de değerler ile ilgili kazanımların yerleşmesine hizmet edecektir. Son tahlilde, ilkin eğitim fakültelerinde, bahsi geçen disiplinlerin kendi alan etkinlikleri ile temel değerler üzerinde durması, özellikle son dönem öğretim programlarında da öncelenen bu önemli konunun öğretmen adaylarına kazandırılması elzemdir. Devamında da öğretim programlarının başta fabl, masal gibi halk edebiyatı türleri olmak üzere, yaratıcı yazma etkinlikleri bağlamında güncellenmesi, hızla her şeyin tüketildiği, değerlerin değersizleştirildiği günümüz dünyasında, evrensel değerlere vakıf ama aynı zamanda yerli ve millî bir duruş sergilemesi beklenen Z kuşağı adına dikkate alınması gereken bir gerçektir.

Notlar

(1) Kelile ve Dimne, beş bölümden oluşan Pança-Tantra'dan doğmuştur. Arap ve Fars edebiyatında yirmi bir bölüm hâlini alan Kelile ve Dimne tercüme Türk edebiyatına da bu hâliyle geçmiştir. Eserde teşhis ve intak sanatlarıyla hayvanların konuşturulması hatta birbirlerine hikâyeler anlatması, merak artışını sağlar. Bu tarz unsurlar, bugün medyada da yoğun bir şekilde işlenmektedir. Günümüzde en güçlü eğitim araçlarından olan sinemada, özellikle de çocuk izleyici kitlesi için yapılan çizgi filmlerde hayvanların konuşturulduğunu hatta ana karakter olduğunu görmekteyiz. Buz Devri, Shrek, Madagaskar gibi ana karakterlerin hayvanlar olduğu bu animasyonlar, günümüz çocukları kadar yetişkinlerin de ilgiyle izledikleri görsel yapımlar arasındadır. Bu tarz filmlerin yaygınlığı, kültürler arasında yakınlıklar ve çocuklarda benzer eğilimler olduğunu göstermekte ve aynı zamanda gelecek nesiller için ortak beğeniler de inşa etmektedir (Orak ve Berköz, 2013).

(2) Fabllar, ilgilenenlerin/ okuyucularının/çocukların, okurken hem eğlenip hem de kitap okuma alışkanlığı kazanabileceği bir çocuk edebiyatı türüdür. Fabllar, çocuklara hayvanları tanıtır ve sevdiren onları özveri, yardımseverlik, iyi insan olma, başkalarına saygı sevgi besleme, sadakat, iyilik, tatlı dil, güler yüz vs. kazanımları elde etmelerine de yardımcı olur. Nitekim ilköğretimin temel amaçlarının yarısından fazlası "iyilik" kavramı ile ilgilidir (Çoban, 2013). Fabl türleri çocukların kısmî de olsa, evrensel değerleri kazanmalarına katkıda bulunmaktadır. (Ungan, 2015). Çocuklar, fabllarda geçen olayları anlayabilmekte ve bunları ifade etmede zorluk çekmemektedirler (Cengiz ve Duran, 2017).

Ekler

Tablo 1.

KIZ KATILIMCILAR	KÖK DEĞERLER	DİĞER DEĞERLER	KAHRAMANLAR
K1.	Yardımseverlik	-	Aslan, tilki
K2.	Sevgi, sorumluluk, yardımseverlik	-	Oğlak, ailesi
K3.	Dostluk, yardımseverlik	-	Kedi, köpek
K4.	Yardımseverlik	-	Kaplumbağa, aslan, köpek
K5.	Yardımseverlik, dostluk, sevgi, sorumluluk	-	Kurt, köpek
K6.	Dürüstlük	-	Aslan ailesi

K7.	Dürüslük	-	Köstebek, tavşan, aslan, tilki
K8.	Dürüslük, dostluk, sevgi	-	Mavi ve kırmızı balık
K9.	Dürüslük, yardımseverlik	-	Karınca, fare
K10.	Dürüslük	-	Keçi, eşek
K11.	Dostluk, öz denetim	-	Kaplumbağa, karınca
K12.	Sabır	-	Köpek, kedi
K13.	Saygı	-	Ayı, sincap
K14.	Yardımseverlik	-	Tilki, aslan
K15.	Sevgi, barış, saygı	Misafirperverlik	Baykuş, aslan, çınar ağacı
K16.	Dostluk, sevgi	-	Fare, güvercin
K17.	Saygı	-	Aslan, kedi, kirpi
K18.	Sevgi, saygı	-	Ayı, sincap
K19.	Yardımseverlik	-	Çiçek, arı
K20.	-	Merhamet	Kartal, yılan, karga
K21.	Yardımseverlik	Vefa	Papağan, bülbül
K22.	Yardımseverlik	-	Tavşan, kurt
K23.	Sevgi	-	Rüzgâr, güneş
K24.	Sevgi	Sadakat	Gül, bülbül
K25.	Öz denetim	Merhamet	Fare, yılan, kartal
K26.	Öz denetim	-	Aslan, ceylan
K27.	Öz denetim	-	Aslan, tilki

Tablo 2.

ERKEK KATILIMCILAR	KÖK DEĞERLER	DİĞER DEĞERLER	KAHRAMANLAR
E1.	Yardımseverlik	-	Aslan, tavşan
E2.	Yardımseverlik	-	Aslan, çita
E3.	Sevgi, dostluk	-	Küçük kız ve ağaç fidanı
E4.	Öz denetim	Şükretmek, paylaşımcı olmak, fedakârlık, tutumlu olmak, özgürlük	Kedi, köpek, baykuş
E5.	Yardımseverlik	Merhamet, vefalı olma	Tavşan, tazi, fil
E6.	Dostluk	-	Tavşan ve bilge tavşan
E7.	Yardımseverlik	Merhamet	Maymun, zürafa
E8.	Yardımseverlik	Dayanışma, cesaret	Aslan, maymun, tilki, karga
E9.	Dostluk	Çalışkanlık	Eşek, at
E10.	Dostluk	-	Timsah
E11.	Dostluk	Şükretmek	Kelebek, salyangoz, uğur böceği
E12.	Dostluk, sevgi	Dayanışma, vefa	Çocuk, yılan
E13.	Sorumluluk	-	İnsanlar, koyunlar
E14.	Dostluk	Fedakârlık	Kuş, karınca

E15.	-	Şükretmek	Kaplumbağa, kelebek, uğur böceği
E16.	-	-	Tanrı ve pandalar
E17.	-	Dürüstlük	Aslan, köpek, maymun
E18.	-	-	Tilki, aslan
E19.	-	Merhamet	Tilki, aslan
E20.	-	Manevi değer/ gönül dili ile görebilmek, konuşabilmek	Avcı, zahit

Görseller / Fabl Metinleri

<p style="text-align: center;">E14</p> <p style="text-align: center;">KUŞ İLE KARINCA</p> <p>Günün birinde kuşun biri bir şehirden başka bir şehire gitmek ister. Gideceği yere varması iki üç saat zaman alıyormuş. Kuş kararını kesinleştirdikten sonra yola çıkmaya başlar. Yolda giderken kuş çok üzümeye başlar. Bu yüzden yoldaki evlerden herhangi birisine gitmek ister. Derken yolda karşısına bir kervansaray çıkar. Kuş burada dinlenmenin kendisine çok iyi geleceğini düşünerek kapıyı çalar. Kervansaray sahibi kapıyı açar. Kuş'a buyrun efendim hoş geldiniz der. Kuş hoş buldum der. Ben bu akşam burada konaklamak istiyorum der. Kervansaray sahibi burada konaklayamazsınız. Çünkü bütün yerlerimiz şu an dolu der. Kuş çok üzülür bu durum karşısında ne yapacağını bilmez. Bütün bu olup bitenleri karide karincanın birine söyler. Dışarı koşarak kuş'a yetişir. Kardeş gel beraber yatağımızı yarımızı paylaşalım. Bu durum karşısında kuş çok sevinir. Teşekkür eder. O akşam kuş ile karınca dinlenirler. Şans bu ya karınca, kuşla aynı şehire gideceğini söyler. Kuş bu durum karşısında daha da sevinir. Karınca'ya teşekkür ederim senin sayende uşun kaldırdım sana midetlerim der.</p> <p>Sabah olur ve erken saatlerde kuş ile karınca uyanırlar ve yola çıkarlar. Kuş karınca'ya ailesinden kendisinden bahseder. Karınca güze bir diler. Daha sonra ise karınca kendisinden ve ailesinden bahseder. Belgelelim derken kuş ile karınca istedikleri şehire varırlar. Kuş ile karincanın dostluğu sadece burada kalmaz ve devam eder.</p> <p>Sonuç olarak zor durumda olan bir insana iyilik ve fedakarlık yapmalıyız. Yardımsever olmalıyız. Çünkü yarın aynı şekilde biz de zor durumda kalabiliriz.</p> <p style="text-align: center;"><u>SON</u></p>	<p style="text-align: center;">E15</p> <p style="text-align: center;">KURJAZ EŞEK</p> <p>Zaman birinde bir çiftlikte bir at ve bir eşek birlikle çalışırmış. Çiftliğe salıktaki bahar ayı gelince bu iki hayvanı çiftlik sahibi için tarlaya bırakır. Ardından salıktaki kolletmek için çiftliğe dönmüş. At ile eşek tarlada yalnız kalınca işe koyulmuş ama eşek bir süre sonra çalışmayı bırakır. Üstelik atın da çalışmasını engellemeye çalışırmış. At salıktaki verdiğini görsel yapabilmek için çabalar. Eşek üstüne eşeğin yaptığını düşünür. Bir şey olmaması anlatırmış. Ama eşek asla bu hayvanı vespemez, için büyük tarlada yan gelip yatar. Salıktaki tarlaya geleceği zaman kurjazi yapıp çalışırmış. Çiftlik sahibine söylemiş. Salıktaki at ve eşeğin eşit miktarda çalıştığını düşünerek ikisine de aynı miktarda yem vermiş. Günlerden bir gün at çok hasta lanmış. Eşek kolları hali görünür, salıktaki o gün atı durdurdu. Karınca yine çalışmadan akşam kadar yan gelip yattı. Bu gün yaptığı işi kappı düşünme ile sasmış ve eşeğin sahibini kandırğını anlamış. Çünkü bir gün kama yapıp salıktaki anlatmış, salıktaki her zaman çeltilmiş. Saatler erken bir saatte tarlaya gelince ve eşeğin hiç çalışmadığını yan gelip yattığını görmüş. Bunun üzerine at salıktaki salıktaki eşeğe çok sınırlanmış ve ana ana olarak salıktaki bir süre at salıktaki kurjazi karmış. Bu durumda çok üzülür. Kurjazi kurjazi ve eşeğin ağızlarını açmış. Eşek tekrar düşünmüş. Kurjazi ile, kileyle yapılan her işin suyun kestisi kileyle. Yolların etinde suyu ortaya çıkartmış anlamış ve bu kileyle kurjazi kurjazi ve mülki bir şekilde aradağları ve salıktaki kileyle çalışmaya devam etmiş.</p>
---	---

F6

Bilginin Önemi

Tavsan Minnoş, Sokak usanlığında elini gözünü sıkıyor
Sıradaki kütüphaneye girdikten sonra sıradaki kitap okuyarak
bilgisine bilgi katın en yakın arkadaşını bilge Tavsan Eflin'in
yanına gider.

- Tavsan Minnoş: Günahın eflincim, nasılsın
- Bilge Tavsan Eflin: Günahın minnoş, neyin sen nasılsın, ne yapıyor
sun...
- Minnoş: Sokak bende neyim, böyle evde canım çok sıkılır, yama
sokak ovmu oğlanlar hiçe düşüyor.
- Eflin: İki elin ama benim kitap okuyup düşüncelerimi yapmam sıkı-
kılar, yoksa öğlelerimiz hiç kışır
- Minnoş: Ya her ders çıktı kitap okuyorsun ben de hiç okumam
Mısın, Ödevi yapmadıca hocada kızıyor. Bu kadar okuyur
ülkese Paris'te mi olacaktın dedi.
- Eflin: Olsun bilginin ve okumanın zevki yok değil kışır ve oku-
manın faydalarından bahsetti.

Minnoş başta alınganlık katıp gitmiş. ve yollar
sıkıktan bir Aslan tuzağına düşer ve Aslan onu yakalar
ona bir soru sorar. Eğer ve soruyu bilirse onu okumanın
kuvveti yapacağını, bilmezse onu sığacağını söyler, ve sorusuna
Tavsan Soru bilemeyeceğini bu soru en yakın arkadaşını
Tavsan Eflin'in bilabileceğini düşünür. ve Aslan Eflin'den
yanım alabileceğini kabul eder.

Tavsan Minnoş ile Aslan Eflin'in yanına gidecek Minnoş
doluma Eflin'e anlatır. Eflin'de Minnoş yardım etmeye kabul eder
ve Aslan Soruyu Eflin'e de: Sokak, tabii bilge Tavsan Eflin
bilge düşüncelerden sonra soruyu Eflin'e cevaplar. Kışır Aslan da
bu kadar zor soru şimdiki kadar kimse bilmez
bir tek sen bildin. ve bu kadar bilgilen bu ülkeyi ancak
sen yönetirsin değil kışır Tavsan Eflin'e bıraktığını ilan eder.
Tavsan Minnoş bu soruştan biter.

Bir gün kocamış olduğunuz bilgi gün gelir sizin hayatınızı kurtaran
bildiği gibi sizi bir ülkenin hükümdarı da yapar.

E 5

Tavşan İle Toz

Subhan ilk isiklarıyla yuvasından çıkmıştı tavşan. Ormanın içindeli patika yoldan her gün yaptığı gibi nehirye gidiyordu. Yolda gördüğü her bir canlıya selam verecek şekilde ilerliyordu. Birde karşısında yaralı bir tozı gördü. Yanına yaklaşarak "Neyin var tozı kardaş, noldu?" diye sordu. Tozı da "İnsanların yaptığı taraya gatabildim, ağrıyan yordandım ve sıkıyorum." dedi. Tavşan kendi gücüyle taraya yardım etmeye çalıştı. Ama bir türlü tarayı yıcından bile kurduramazdı. Birden ağlaa yakın orkodosı fil geldi. Tozuya "Or daktika bitle herman yardım çağırıp gittim." dedi. Tozı sesini-
le ve acı içinde olduğundan canıp vıcıcel tabutu bile bilmemişti. Sadere başını tesadif eder gibi salladı. Bunun üzerine tavşan bir an önce fili bulup, getirmeye için daha önce hiç koşmadığı kadar hızlı koştu. Kosarken allından tozunun geçtiği acı ve çaresizlikle onu özöör ve daha da hızlı koşuyordu. Nihayet fila yanına vardı. "Fıl kardaş yardımına ihtiyacım var bana yardım eder misin?" dedi. "Kızındeli tedricinliği fark eden fil yardımı ne olacağını bile bilmeden "Evet edirim" dedi. Beraber tozunun yanına vardılar. Tozunun rengi iyice solmuş ve gözlerinin feri sanmıştı. Tavşan file dönerek "Oru sıkırmama lazım yavaş ol" dedi. Fil tavşana dönerek "Ah senin su yardımseverliğine, seflatın yol mu, iste bu yüzden ormandaki kardaşlardan bu kadar seviliyorsun." dedi ve orkandan hortumuyula tarayı yatabayır, aldığı yerden alırdı. Tavşan file kşebür etti ve orkandan tozunu yıcısını kıldırılmak için savaeden değişik seslerle sızdali eller bulup getirdi ve bacağına sarıdı. Daha sonra tozı, fila üstüne aldrık avıce gırdı. File kşebür edip göndirdi ve başında kılbnıyca bağladı. Kendine gelince

tozı "Çok kşebür edirim tavşan kardaş hayatımı sana borçluyum." dedi. Tavşan "Kendisi bu kadar zorlama, yavaş dolen ben ara sıra gelir yıcını temizler ve iyicel, secele getiririm." dıyıl avıce gider. Tozı iyiclene kadar her gün avıce gırdı, ihtiyacını giderir. Nihayet tozı iyiclene ve orkandan gücü ve kuvveti yerine gırdı. Tavşan "İyice kendini kşebürledin artık" der ve müsadesini isteyerek avıce döğre gider. Yoldaki cıtuşun fıl edemez ve iğine düşer. Dıdırir didirir ama bir türlü sıkamaz. "Yardım edin, gırdım edin, sesimi duyan var mı?" diye başını-ya bağlar. Tozı tavşanın sesini tozu ve şesin geldiğini göre döğre gider. Tavşanı bir cıtuşun kında bulur. Tavşan "Tozı kardaş bir el at da sıkıyım şu sıkırdın" der. Tozı elini vıcite ve tavşanı sıkırdan sıkır. Oğünden sonra tozı ile tavşan babiliklerinden ayrılmırlar. Siz siz olun yardım muhtas birine sıkırdızı düşünmeyin. Dışmanınız daha olsa yardım ediniz, bilmemesiniz ki belli bir gün siz de aynı kardaşı paylaşırsınız.

<p>K21 NİFASIZLIK</p> <p>Korunan ormanda hiç kimsenin kulağına ulaşmayacağı, herkesin - dostça gıcirtisi, her durumda birbirlerine destek olan bir sürü hayvanlar yaşamış. Bu hayvanlar hayvanların çok memnundur. Bir gün ormana, yeni bir misafir gelmiş bu misafir bir papaganmış. Bu papagan tatlı dili ile kendisini herkese sevdirmiş. Hatta bütün hayvanlar ona yardımcı olmuş. Bazularını yuma yapmış, bazularını yiyecek getirmiş. Bu papagan bu rahatlığı kralı ormanın da bile bulamazmış. Ama günlerden bir gün, bülbülün karnı aculmuş garibim bütün gün yiyecek bulabilmek için uşunmuş. ve çok yorulmuş, papagan kralına bana yardım eder diye kapısını almış. papagan kapuyu açmış:</p> <p>Papagan: Hayvaller bülbül noldu.</p> <p>Bülbül: Papagan kralın uşunmuş çok yorulmuş erimekte çok uzak bana biraz yiyecek verimisin</p> <p>Papagan: Hatta bülbülüm her karnı acular bana mı gelecek böyle de olmaz ki.</p> <p>Bülbül: kusur bakma bizi bu ormanda birbirimize hep yardımcı oluruz tabii sen bilmiyorsun ama artık öğrenedin, bizimle öğrendiğimiz bir şey var herkese iyilik yapılması bizi de bunu öğrenelim</p>	<p>K14</p> <p>Kurt ile aslan bir çok hayvanın yaşadığı bir ormanda yaşamışlar. Aslan kurtu çok yakın arkadaşları olarak, bir iki farklı karakterde olan kurt ve aslan görünüşte çok iyi anlaşan iki arkadaş imajını verir. Orman sakinleri aslanı çok sevmektedir. Kurt buna icadenice çok üzülmemektedir. Kurt bu aslanı fark etmese de kafasında aslanı yenileş gibi planlar yapıyor.</p> <p>Birgen tilki salub salub kalmış bir şekilde aslanın huyuna çıkar;</p> <p>Tilki: Canım arkadaşım sen çok merhametli iy birisin yolla senin bu iy yönüne orman halkı talibe kullanıyor diyor.</p> <p>Aslan: Nasıl yani anlamadım. Aşk kony dostum diyor.</p> <p>Tilki: Orman halkı senin için bir tuşak hazırlamışlar. Sen öldürüp ormana onları nakim olmak istiyorsun. Buğün seni onlardan korumam için bana yardımcı ol. Gel ben bir orman halkının olmadı, bir mağaraya götürerim seni. Ancak o şekilde seni koruyabilirim diyor.</p> <p>Tilki: Birceden mağaraya bir hendek kazıms mağaraya ilk girtiler aslanı on den gönderip tuşakları dışırececek.</p> <p>Aslan: Tamam dostum iştekim. Sen ne iy dostum der.</p> <p>Tilki: Senin için her şey yaparım der.</p> <p>Ve ikisi mağaranın yolunu tutarlar. Tilki planladığı gibi mağaraya doğru aslanı götürür. Aslan tam hendeye basacakken kendisine çok işleri daktır nen mağayın aslanı ipe yukarı çekler. Tilki o sırada afallor ve hendeye o dır.</p> <p>İşte masnada geldiği gibi edellekler her zaman girini bulur. İşletelerde unutulmadı. Kapın işleteler birgen karşılığını bulur. İşletik insanları birbirine bağlayan altın zincirdir.</p>
---	--

<p style="text-align: center;">TEKİR'İN PISMANLIĞI K12</p> <p>Günlerden bir gün Karabaş ve Tekir sahibiyle birlikte parkta dolaşmaya çıkmışlar. Karabaş sahibini çok sevmiş, onun sırtından hiç ayrılmazmış. Bizim kedi Tekir de Karabaş'a göre biraz okstymiş. Hep onun ülediği olsun istermiş ve Karabaş'ı sevmeye, kiskanırmış. Sahipleri bunları doluşturırken bir banka atmış ve orada uyuyakalmış. Karabaş da sahibinin dizinin dibinde uyukuya dalmış. Bunu fırsat bilen Tekir, Karabaş'a bir şey yapmış. Sahibi o gün en sevdiği çantasını yuvna almıştır ve Tekir bunu fırsat bilmiş. Sahibinin o çok sevdiği çantasını var gücüyle parçalatmaya çalışmış ve etraftaki diğer hayvanlardan yardım istemiş özellikle köpeklerden. Parampara olmuş çantayı uyuyan Karabaş'ın önüne bırakmış ve sahibinin kucağına atmış. Uyuyan sahipleri çantasını Karabaş'ın önünde paramparca hâlde görünce ne yapacağını bilmemiş. Çok şirilenmiş ama Karabaş'la da kıyamamış. Sadece Karabaş'ı haslamış bir ton lafla. Karabaş sahibinin sözlerine çok üzülmes. Yapmadığı bir şey yüzünden bu kadar azarı kaldıramamış ve ağlamış. Karabaş Tekir'e: "Sen mi yaptın?" diye sormuş. Tekir: "Evet, ben yaptım. Sahibim seni daha çok seviyordu. Ben de seni kışkırdığım için yaptım." demiş. Karabaş: "Bu benim kabahattim değil ki. Ben sahibimin sözünü dinlemediğim için beni seviyor. Sen kışkırtıcıyı tırmalamayan, etrafı değiştirmeyen seni de çok sever. Sahibimiz ikimize de seviyor. Kışkırtığın için bana kışkırtıcılık yapman doğru değil. Kışkırtıcılık sana bir şey kazandırmaz." demiş.</p> <p style="text-align: center;">- 1 -</p> <p style="text-align: center;">NOT: Devamı arkada!</p>	<p>Tekir bu işler konusunda çok utanmış. Karabaş'a haksızlık yaptığını anlamış. Ondan özür dilemek için en sevdiği oyuncakını Karabaş'a hediye etmiş. Tekir: "Sana kışkırtıcılık yapmak istersen en büyük kışkırtıcılığı kendine yapmışım. Sevdiğine güzellikle her şey. Sahibime senin gibi davranacağım için bana hiç bağırıyor artık. Benim kışkırtıcıma karşılık iyilikle karşılık verdiğin için çok teşekkür ederim sana." demiş. Ne demiş atalarımız: "İyiliğe iyilik her kişi, kötülüğe iyilik er kişi yapar." Er kişi olmak en büyük erdemdir.</p> <p style="text-align: center;">- 2 -</p>
---	---

K10

KURMAZ KEĞİ

Bir adamın bir keçisi ve bir ezeği vardı. Bu adam ezeğini çok seviyordu. Bunu gören keçi ezeği her defasında kışkırtıyordu. Keçi: "Akşam sabah onunla ilgileniyorlar, benden daha fazla yemek veriyorlar!" diye konuşup dururmuş. Keçi ne yapabilirim de bu ezeği ortadan kaldırıyorum diye kurmaca fikirler düşünmeye başlamış.

Eğer adama keçi daldurursam belki sorun çözümler diye düşünmüş. Keçi: "Sen nasıl ezeksün! Akşam sabah yük taşıtırıyorlar. Böyle iz mi olur. Ben senin yerinde olsam hasta numarası yaparım, tazımam." demiş. Bunun üzerine ezeğe hasta olmak için elinden gelen her şeyi yapmış. Sonunda ezeğe hasta olmuş. Bunu gören keçi tabiki' seviniyor, birkaç sühde olsa ezeğe ilgilenmeyecekler oda rahat edecek. Adam ezeğinin hasta olduğunu görünce baytar çağırır. Baytar ezeğin keçi eti yemesi gerektiğini söyler. Ezeğini çok seven adam sırf iyi olsun diye elindeki keçisini keser.

Böylece kecinin ezeğe için kurduğu bu kurmaz oyun onun bazına gelmiştir. Baskası hakkında kötü düşünen kendi kuyusunu kazmış olur.

K11

- Eski Dost Düşman Olmaz -

Genlerden birgün anlaşamayan bir kurt ve bir köpek karşılaşmışlar. Bu iki hayvanı bayunca birbirlerine kavga ve küs olan iki eski dostmuş. Denk geldikleri yerde adeta birbirlerini parçalamak istemişler. Öfkeleri her geçen gün artan iki eski dost... Ortak tanıdıkları onları barıştırmak istediklerinde onlar bile tavır almış.

Yolda karşılaşıp birbirlerine selam bile vermeden geçmişlerdi. Artık ötede kurt, köpeğin sevgisini duydu. Bir an düşünürken bakı ve gördükleri köpeğin ortalarına düşmüş, saldırıyorlar. Her ne kadar eski dost olsalar da içindeki sevgi hep duruyordu. İki de barışmak istiyordu fakat gururlarından bir türlü adım atmıyorlardı. Köpek hareketli ve kurt bu durumu düşünerek harekete geçti.

Bir anda kendini kavganın ortasında bulmuştu kurt. Fakat her şey için gel kaldığını gel düşünerek köpeği kurtarıp ayırmaya çalışırken köpeğin kollarında olduğunu gördü. Onu kurtarmak için elinden geleni yaptı ama sonucu hüsrandı. Ölmedi, kurtarılacaktı. Köpeğin son sözleri şöyle oldu: "Yolumu kurtar ve ona bak. Sonra başka güvencelerim bir dostum yok." Kurt, bunu kendine bir görev saydı ve o günden sonra köpeğin yanına hep omelik yaptı.

Hiçbir zaman gururunu iyi kalbinin öfkesine gelemesin. Çünkü eski dosttan aldığın duvar. Hayatımızdakilerin değerini bilelim.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O. C. & Ergünay, O. (2012). Türkiye’de Değerler Üzerine Gerçekleştirilen Lisansüstü Tezlerin Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme Perspektifinden İncelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41).
- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2007). *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı*. (8. Baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arslan, M. (2008). *Denizli Yöresinden Derlenmiş Masallar, İnceleme - Metinler*. Denizli: Zirve Yayınları.
- Boratav, P. N. (1995). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. (7. Baskı) İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Cassirer, E. (2005). *Sembolik Formlar Felsefesi - II, Mitik Düşünme*. Çev: Milay Köktürk Ankara: Hece Yayınları.
- Cengiz, Ş. & Duran, E. (2017). Hayvan Masalları (Fabl) Üzerinde Deneysel Bir Araştırma: Çocuklar Deyimlerden Ne Anlıyor?, *INES JOURNAL Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi / The Journal of International Education Science*, 4 (13), 29-50.
- Çoban, A. (2013). İlköğretim Sürecinde İyilik Kavramının Değerlendirilmesi, *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi - Electronic Journal of Education Sciences (EJEDUS)*, 2 (3), 116-124.
- Fırat, H. (2012). “La Fontaine’in Fabllarında Güçlü-Zayıf İlişkisi.” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1 (32), 115-132.
- Keklik, S. (2016). “Yazma Eğitimiyle İlgili İki Ders Önerisi: Düşünceye Dayalı Metin Yazma ve Kurmaca Metin Yazma Dersi.” *IJTET - Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1(1), 86-109.
- Orak, K. Y. & Berköz, M. (2013). “Kelile ve Dimne Tercümeleleri ve Kitlelerin Eğitimindeki Rolü.” *Türkiyat Mecmuası*, C. 23, 207- 232.
- Ungan, S. (2015). Fabl Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Günümüzde Bu Türden Yararlanma Olanakları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 5-7.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (4. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınları.